

מסורת הש"ס

(א) זכרים עט. מנחות כב: כג: חולין ק. קח. ט. לקמן קט. ונסח איתא רבא. (ג) נצלה ג: לט. כ"מ גג. (ד) נפמ"ש על הגליון כ"מ ט. (ה) פסחים ט: מה. מיר לו: (ו) מוס' תרומות סוף פ"ו. (ז) נפסחים יח. (ח) ויע"ש אריתס בזה בתוס' מנחות כב: ד"ה ור"י סבר ומוס' זכרים עב. ד"ה ר"י אומר.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ר' יהודה ור' אליעזר למאן דאמר דלא נטל:

מוסף רש"י

וכל דבר שיש לו מותרין אפילו באלף לא בטיל. ואע"ג דמדאורייתא חד בתיב טייל, דכתיב אחרי רבים להטות, אחמור רבנן הויל ויש לו מותרין לאחר זמן לא יאכלנו באיסור על ידי ביטול (בבבא גמרא). שתי קופות. גדולות וכוונות דגן דהיא תרומה דאורייתא (פסחים סד.). ולפניהם שני סאין. של פירות (שם טו.). ונפלו אלו לתוך אלו. הסאין לתוך אלו הקופות, וידוע לנו שהאחד נפל בו והאחד בו, ואין ידוע אי זה בו ואין זה בו (שם). הרי אלו מותרים. פירות של קופות חולין מותרין לר' כהנא, מפני שפילו אין בקופה כדי להעלות הסאה בחד זמא, שאנו אומרים, חולין לתוך חולין נפלו, אלא תלין לקולא היתר בתיב, ואיסור באיסור ואע"ג דליכא למימר

ר' יהודה לטעמיה. בכיסי הדס ובהקומץ: אדוני אכל חסיפה כו'. דמשמע טעמא משום דהפסק מועט הוא נפלוג דדידה ואע"ג דליכא תקנתא לא בטלה: טהורה בטורה עדיפא ליה. לאשמעינן דאע"ג דשמיין טהורות ושיך זהו ביטולא טפי דאשכחן במסכת תרומות (פ"ה מ"ג). דתרומה טהורה בחולין טהורין הכל מודין שעולין ובתרומה טמאה בטורה חלוקים ב"ש וב"ה (שם מ"ד) ועוד דנימוחה ואפ"ה לא תעלה: ונר"ל מאי שנה רישא ומ"ש סיפא. דשנלמא לר' יוחנן דמוקי לה בשלימה סיפא כיון דהפסק מועט הוא לא מבטלינן חמיכה שלימה הואיל ודרכו לימנות ואף על גב דלר' יוחנן עיגול דתרומה בטל בחולין דקא מהדר לר"ל והלא אני שנה כו' מכלל דמודה בעיגול דבטיל משום הפסק מועט בחמיכה מודה דיהינן כולוה לכהן הואיל והיא גופה דאורייתא לא חיישי' להפסק מועט אלא לר"ל דאמר מידי דאורייתא לא בטיל והכא משום דנימוח לא חשיב תו איסור דילה ובטלה סיפא אמאי לא תעלה הא ליתא לאיסורא דעניינא: אמר רב שישא צריה דרב אידי. לעולם דנימוחה ורישא בטומאת משקין דרבנן כגון שנטמאה חמיכה על ידי משקין טמאין שנגעו בכלי דמדאורייתא אין משקה מטמא כלי. ואע"ג דליכא למיגזר משום טומאה דאורייתא מודה ריש לקיש דבטיל הואיל ואין דרכו לימנות: וסיפא: קדשים לר' איסור דאורייתא הוא ומידי דאורייתא מין דמינו נלאי תנא סבירא ליה דלא בטיל ואפילו שאין דרכו לימנות: ניפלו ולימנות דנימוח בטומאה וטהרה כדנקט מילתיה ואמי מננקט חולין וקדשים: טהורות בטורות עדיפא ליה. ויחנא ליה לתנא למימני טהורות בטורות דשיך זהו ביטולא טפי כדפרישי' לעיל ואפ"ה אוליין לתומא הואיל ואיסור דאורייתא: איסור לאו. טומאה דשר קדשים לאוכלו בלאו והבשר אשר יגע בכל

טמא (ויקרא יז): סיפא. קדשים בחולין אמי ליה כרת דאכל להו בטומאת הגוף וטומאת הגוף ככרת דכתיב [שם] והנפש אשר תאכל בשר ולעולם בשנימוחה: ל"א לעולם בשלל נימוחה. ועיגול היינו טעמא דר"ל דבדאורייתא לא בטיל כיון דתרומה לר' כמיכה ככרת דמיא: והא רבה הוא דאמר. בפרק בתרא (דף קט.). כל דאורייתא (לא בטיל) ל"ש איסור לאו ל"ש איסור כרת. אס חשו רבנן לכרת חשו נמי ללאו ועבדו תקנתא: רב אשי אמר. דנימוחה וסיפא הוי דבר שיש לו מותרין דמותרין לכהן: דאם דקי"ל (פ"ה דף ג.). דבר שיש לו מותרין לא בטיל כגון דמשתייך לתמא למאן דאסירא ליה השתא כגון בינה שגולדה ביום טוב: מישא שרי. אפילו השתא הרי אלו. החולין מותרין לר' והוא שרבו חולין. שנקופת חולין: על הפירות. ששכסה תרומה הלכך תלין בשאני אומר חולין לתוך חולין נפלו דאי נמי הוי איפכא ונפלה סאה תרומה בקופת חולין בטלה ברובא: אף על פי שלא רצו. דסמכינן אשאי אומר: אלא לר' יוחנן קשיא. דמי תלין לקולא באיסור דאורייתא: ואנא

למאי דס"ד השתא אמאי תרומה טהורה עולה בק"א: שרתי קופות אחת של חולין. הקשה הר"ר שמואל מאכאב אדמקשה מצרייתא לותיב ממתני' דתרומות (ריש) פ"ו (מ"ה) דתנן ב' קופות אחת של חולין ואחת של תרומה שגפלה סאה של תרומה לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזה מהן נפלה הריני אומר לתוך תרומה נפלה והו' להו לרבי יוחנן ור"ל לאפילו עולה והשיב ר"י דמשום דכרתא דר' יוחנן מייתי ברייתא דאפילו בב' קופות ושמי סאין דליכא למימר כולי האי אוקי חולין אחזקיהו דמה שגפלה בקופה של חולין ספק הוא ואין לו חזקה היתר שרי זה רבי יוחנן בלא רבייה ואפשר דבסאה אחת אפילו ר"ל שרי בלא רבייה דסמכינן אחזקה חולין שנקופה ומוקי לה אחזקתיהו ולהכי לא פליגי אמתניתין אלא אברייתא: אלא ר' יוחנן מאי איכא צ"מ. פירוש כיון דתרומה בזמן הזה דאורייתא היכי סמכינן אשאי אומר להיתר בלא רבייה מימה למאי דסלקא דעתך השתא דתרומה בזמן הזה דאורייתא אפילו הוה מוקי לה רבי יוחנן כשרבו תקשי ליה היכי סמכינן אשאי אומר כיון דאית ליה לרבי יוחנן בריש אלו עוברין (פסחים דף מה. ושם) כוית כבדי אכילת פרס דאורייתא דהכי פריך לה התם ומתוך קשיא זו משני התם הב"ע בתרומה בזמן הזה דרבנן ויש לומר דה"מ למימר וליטעמין והתם נמי הוה מצי למימר וליטעמין אפילו כוית כבדי אכילת פרס דרבנן תקשי אמאי אמרינן שאני אומר כיון דרבי יוחנן מוקי לה הכא בלא רבייה וכן דרך הש"ס במקומות: ירושה

הערל פרק שמיני יבמות

פב.

רבי יהודה למעמיה דאמר מין במינו לא בטיל. דוקא דבזר לא ומתערב אית ליה לר' יהודה דלא בטיל דומיא דדס הפר ודס השעיר דיליף מינה ר' יהודה בהקומץ רבה (מנחות דף כב. ושם) אכל דבזר יבש לא דר' יהודה גופיה אית ליה צפ' נוטל (שבת דף קמא.): דמעלין את המדומע בק"א ואפ"ה מין דמינו דמשמע גבי ליטרא קציעות ונבלה בהקומץ רבה (מנחות דף כב. ושם) דליכא למאן (ה) דלא בטיל היינו דנימוחה וצברא הוא דלרבי המתערב מתפשט טעם האיסור בכל ההיתר ולא בטיל אכל דבר יבש האיסור מונח במקומו אלא שאין ניכר היכן הוא וההיא דשילי צ"ה (דף לח: ושם) דאמר דחטין ושעורים בטלים לרבי יהודה ולא חטין דחטין בקמח איירי דאל"כ חטין בשעורין אמאי בטל והלא ניכרים הן ועוד נראה דאפילו קמח כיון שאנון הוא ואין טעם מתפשט בטל דאי לאו הכי אפילו קמח חטין וקמח שעורים מין דמינו הוא לרבי דלוי' בתר שמה בפרק בתרא דע"ז (דף סו. ושם) כמו חמירא דחטין וחמירא דשערי אלא התם דבזמא איירי ובתקומץ רבה (מנחות דף כב. ושם) דאמר דמנחות שנתערבו לא בטיל לרבי יהודה התם נמי מתוך שומן מתרכיין ונותרין טעם זה בזה א"כ כשיאפה אותן יתנו טעם זה בזה: טהורות בטהורות עדיף ליה. דאע"פ שאין איסורה אלא לזרים אפ"ה חמירא ולא בטלה וכ"ש טמאה דאיסורה אף לכהנים ובקונטרס פירש טעם אחר: בטומאת משקין דרבנן. וקסבר רב שישא צריה דרב אידי דרבנן לא פליגי אדרבי יהודה דאמר מין דמינו לא בטיל אלא דרבנן אכל דמדאורייתא מודו דלא בטלה אכל לא נימוחה כיון דלא שדרכו לימנות מקדש אף בטומאה דרבנן לא בטיל כמו תרומה בזמן הזה דאי הוה דאורייתא לא הוה עיגול דע"ג אלא עולה אע"ג דתרומת פירות דרבנן:

ר"ש איסור לאו סיפא וכו'. אמאי דאוקמינן בשנימוחה קאי ובקונטרס פירש דאמי לפרשי בשלל נימוחה ועיגול היינו טעמא דר"ל דמדאורייתא לא בטיל כיון דתרומה לר' כמיכה ככרת דמיא ומבילי תלתן של כלאי הכרס אע"ג דאיסור לאו הוה מ"מ לא בטיל משום דהו' את שדרכו ודוקא בכל שדרכו הוה דמפליג רבה בין איסור לאו לאיסור כרת ואע"ג דעלה קמי שיהי ר"מ אומר כל שדרכו לימנות מקדש יש לפרש כעין שפי' לעיל דה"ק שיהי ר"מ אומר כל שדרכו לימנות מקדש באיסור כרת או באיסור מיתה והואיל וכן דין הוא שיקדש את שדרכו אפילו באיסור לאו ומיהו לא יתכן כלל לפרש כן דהא חמיכה של חטאת טהורה בחולין עדיפא אפילו מאת שדרכו כדפרישית לעיל מטעם דר"ה להחביד ומשמע דוקא משום דהו' איסור כרת לא בטיל אכל איסור לאו בטל: משום דהו' דבר שיש לו מותרין. למאי דקטעי רב אשי קשה עיגול דע"ג אלא אמאי עולה דאפילו דרבנן שמעינן ליה לרב אשי (פ"ה דף ד. ד) דבזר שיש לו מותרין לא בטיל ויש להעמיד ההיא דעיגול דע"ג אלא דאין לה מותרין ומיהו קשה להקשה הר"ר שמואל מאכאב אדמקשה מצרייתא לותיב ממתני' דתרומות (ריש) פ"ו (מ"ה) דתנן ב' קופות אחת של חולין ואחת של תרומה שגפלה סאה של תרומה לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזה מהן נפלה הריני אומר לתוך תרומה נפלה והו' להו לרבי יוחנן ור"ל לאפילו עולה והשיב ר"י דמשום דכרתא דר' יוחנן מייתי ברייתא דאפילו בב' קופות ושמי סאין דליכא למימר כולי האי אוקי חולין אחזקיהו דמה שגפלה בקופה של חולין ספק הוא ואין לו חזקה היתר שרי זה רבי יוחנן בלא רבייה ואפשר דבסאה אחת אפילו ר"ל שרי בלא רבייה דסמכינן אחזקה חולין שנקופה ומוקי לה אחזקתיהו ולהכי לא פליגי אמתניתין אלא אברייתא: אלא ר' יוחנן מאי איכא צ"מ. פירוש כיון דתרומה בזמן הזה דאורייתא היכי סמכינן אשאי אומר להיתר בלא רבייה מימה למאי דסלקא דעתך השתא דתרומה בזמן הזה דאורייתא אפילו הוה מוקי לה רבי יוחנן כשרבו תקשי ליה היכי סמכינן אשאי אומר כיון דאית ליה לרבי יוחנן בריש אלו עוברין (פסחים דף מה. ושם) כוית כבדי אכילת פרס דאורייתא דהכי פריך לה התם ומתוך קשיא זו משני התם הב"ע בתרומה בזמן הזה דרבנן ויש לומר דה"מ למימר וליטעמין והתם נמי הוה מצי למימר וליטעמין אפילו כוית כבדי אכילת פרס דרבנן תקשי אמאי אמרינן שאני אומר כיון דרבי יוחנן מוקי לה הכא בלא רבייה וכן דרך הש"ס במקומות: ירושה

עין משפט
נר מצוה

קלא א מ"י פ"א מהל' יו"ט הלכה כ סמג עשין עה טור ש"ע י"ד סימן קכ סעיף א: קלב ב ג מ"י פ"ג מהלכות תרומות הלכה יד טו"ש י"ד סימן קיח סעיף א:

תוספות ישנים

רבא אמר רישא איסור לאו. פי' משו"ה אמרינן ברישא תעלה דהא נמי כי תעלה לא תאכל רק לכהנים (ה) וזו"ה אלא לאו דטומאה אכל כסיפא אי אמרינן דתעלה בחולין תאכל לישראל ואוכל אדם בטומאת הגוף כי אינו מזהר לאכול חולין בטומאת הגוף ואיכא כרת באכילת קדשים בטומאת הגוף:

(ה) צ"ל וליכא כאן אלא לאו דטומאת גסה.